

Forme de organizare statală

Schița lecției

1. Forme de guvernare
2. Sisteme politice
3. State naționale – state multinaționale
4. State centralizate – state federale

stat = organizație care își exercită autoritatea asupra populației dintr-un anumit teritoriu

Forme de guvernare

formă de guvernământ = formă de conducere politică a unui stat

▪ monarhia

- este cea mai veche formă de guvernare
- puterea supremă este deținută de o persoană (rege, împărat, principe, domn etc.) pe **durata întregii vieți**
- puterea se transmite ereditar
- tipuri:
 - *monarhii absolutiste* (epoca antică și medievală)
 - exemple: Franța, Rusia
 - trăsături:
 - monarhul are putere nelimitată
 - monarhul are drept de viață și de moarte asupra supușilor săi
 - *monarhii autoritare* (epoca modernă și contemporană)
 - exemple: Austro-Ungaria, Rusia
 - trăsături:
 - monarhul deține puterea cvasi-absolută în stat
 - celelalte instituții de conducere au un rol

decorativ

- *monarhii constituționale* (epoca modernă și contemporană):
 - exemple: România, Regatul Unit
 - trăsături:
 - atribuțiile monarhului sunt limitate prin constituție
 - monarhia constituțională are la bază principiul separației puterilor în stat

▪ **republica**

- a apărut în Grecia antică
- puterea este deținută de o instituție sau de o persoană pe o **perioadă limitată de timp**
- cel care deține putere este ales de popor
- tipuri:
 - *republici sclavagiste* (epoca antică)
 - exemple: orașele-stat grecești, Roma
 - trăsături:
 - sclavii erau lipsiți de drepturi
 - *republici aristocratice* (epoca medievală)
 - exemple: Veneția, Genova
 - *republici constituționale* (epoca modernă și contemporană)
 - exemple: SUA, Elveția
 - trăsături:
 - separația puterilor în stat
 - pluripartidism
 - votul universal
 - *republici populare / dictatoriale* (epoca contemporană)
 - exemple: URSS, China, Coreea de Nord
 - trăsături:
 - întreaga putere era concentrată în mâinile conducătorului / partidului unic
 - inexistența principiului separării puterilor în stat

Sisteme politice

Tipuri:

- *sistemul parlamentar*
 - exemple: Germania, Austria, Italia
 - trăsături:
 - cea mai importantă instituție este parlamentul
 - șeful statului are un rol reprezentativ asemenea monarhilor constituționali
- *sistemul prezidențial*
 - exemple: SUA
 - trăsături:
 - președintele exercită cele mai importante prerogative legislative și executive
 - în unele țări, președintele deține și funcția de prim-ministru (SUA)
- *sistemul semiprezidențial*
 - exemple: Franța, România
 - trăsături:
 - președintele are rol de arbitru al vieții politice
 - președintele numește prim-ministrul, cel din urmă guvernând

State naționale - state multinaționale

Trăsăturile statului național:

- există o națiune dominantă

Trăsăturile statului multinațional:

- există mai multe naționalități
- nicio națiune nu domină

De reținut! Toate statele au minorități.

State centralizate - state federale

Trăsăturile unui stat centralizat:

- puterea centrală emite legi pentru întreg teritoriul
- puterea centrală își exercită autoritatea prin intermediul organelor locale ale puterii de stat
- există o singură constituție
- exemple: România, Franța, Regatul Unit

Trăsăturile unui stat federal:

- statul federal este o comunitate de state nesuverane, care are o autoritate centrală
- statele nesuverane beneficiază de o organizare constituțională completă: au parlament, guvern și instanțe, judecătoria proprii
- cetățenii statului federat (exemplu: Texas) beneficiază și de cetățenia statului federal (exemplu: SUA)
- există două tipuri de constituție: una federală (exemplu: SUA) și una federată (pentru fiecare stat în parte: Texas, California, New York etc.)
- exemple: SUA, Germania, Rusia